

Předpláči se
 Pro Prahu: celoročně 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr., čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
 Pro venkov: celoročně 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl. 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40 kr.
 Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hud. po 50 kr.
 Za inseráty se platí pouze 2 kr. za řádek drobného písma.

DA LIBOR.

časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak organ „Matice hudební“
 s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:
Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:
Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

19. září 1818 † A. E. C. Gaultier, hudeb. spis. — v Paříži.
 " " 1834 I. provoz. Taubertovy zpěv. „Cikánka“ — v Berlíně.
 20. " 1815 * Charles Voss, pian. a sklad. — v Střelici.
 " " 1818 I. provoz. Webrovy „slavnostní ouvertury“ — v Dražďanech.
 " " 1823 † Daniel Steibelt, pian. a sklad. — jakožto carský kap. v Petrohradě (nar. 1755 v Berlíně).
 " " 1867 I. provoz. Šeborovy zpěv. „Drahomíra“ — v Praze.
 21. " 1749 * Jos. Javůrek, sklad. a řid. kůru — v Ledči.
 " " 1832 * Jan Jos. Abert, sklad. op. — v Kochovicích.
 " " 1845 * Aug. Wilhelmi, výt. housl. — ve Wiesbadenu.
 22. " 1776 † K. Ambrosi, učenec a výb. klarinetista — ve Forštu.
 " " 1869 I. provoz. Wagnerovy zpěv. „Rheingold“ — v Mnichově.
 23. " 1813 † Ondř. Arn. Grétry, franc. op. sklad. — v Paříži.
 " " 1836 † Maria Felicità Malibran-Garcia, slovút. zpěv. — v Manchesteru.
 24. " 1804 * Bedř. V. Bezděk, houslista a sklad. (člen dvorní kapely vídeňské) — v Praze.
 " " 1835 † Vinc. Bellini, operní sklad. — v Puteaux u Paříže.
 25. " 1797 * Gaetano Donizetti, operní skladatel — v Bergamu.
 " " 1861 † Jan Müller, sklad. církevní — ve Vídni.

Melodie na cestách.

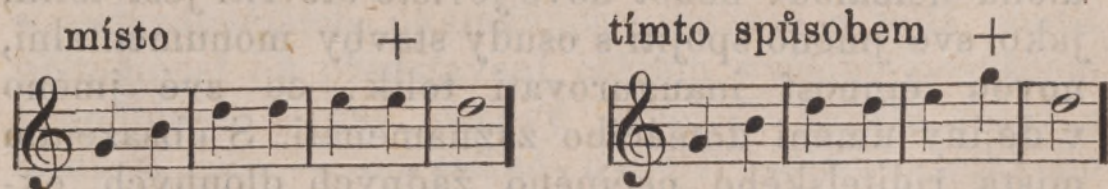
(Dokončení).

Vizme dále příklad III., jenž jasně nám znázorňuje cesty a proměny, jaké rozmarná melodie německé písně „Stiebel du musst sterben!“ prodělala. Některými střídavými notami a jinými nepatrnými změnami povstaly nové formy, jež se dají seřadit kolem známé německé písně „So viel Stern' am Himmel stehen“. Tyto počínají číslem 5. téhož III. odstavce. Uvedené doklady z českých písní národních jsou zvláště tím zajímavými, že vpadnou hned s melodickým proudem in medias res; kdežto

německé všechny počínají svým stereotypním „auf-taktem“. Bezděčný úsměv musí každému na rtech vylouditi poslední 10. číslo této skupiny, porovnáme-li Kückenovu srdce rozrývající jeremiadu „ich muss lassen dich Marie“ ku př. s naší rozmarnou „Já mám malovanou vestičku“, jež předc stejného jsou původu i tvaru. Ostatně slyšíme tuto sentimentální frázi melodickou velmi často v českých písničkách processionálních, kde prozpěvuje vždy vůdce processí, obyčejně lyrický tenorista, a za ním vpadne celý sbor a protahuje hezky falešně slackobolný ten proud melodický.

Ne menší zajímavosti poskytuje nám poslední motiv IV., jenž zvláště ve skladbách vídeňských klasiků hlavně Haydna a Mozarta důležitou hraje roli. V českoslovanské národní písni velmi často se objevuje.

Při tomto u veliké míře opotřebovaném motivu dlužno se za vhodné příležitosti zmíniti o zvláštním onom úkazu, jenž pozornému badateli zajisté ujiti nemůže; jest to: rozšiřování motivů. Výsledek takového rozšíření činí často dojem nových tvarů, kdežto znalec onoho vnitřního spojení ihned dovede rozhodnouti mezi tím zdánlivě novým a skutečně starým. Nepatrnou změnou a sice: položíme-li frázi melodickou

tedy změněme-li ji skokem terce do výše, čímž se objem této melodie ze seksty až ku oktávě rozšíří, otevře se nám perspektiva na dlouhou řadu nových tvarů, jež se kolem v Němcích známé dětské písničky: „Fuchs du hast die Gans gestohlen“ skupiti dá. (Viz v příkl. IV. doklady počínající číslem 11.) Česká píseň má tento melodický chod u velké oblibě. Pamětihodné jest, že se i velkým mistrům

Jen frankované listy přijímají se.
 Rukopisy redakci zasláné nevracejí se.

Předplatné přijímá administrace v č. 147-I. (Karlova ulice).

Dopisy týkající se redakce buďtež zaslány frankop.dru Ludevítovi Procházkovi do č. 9 v Ječné ulici.

jako Beethovenovi a Šumanovi tato fráze velmi zalíbila.

Pozornému čtenáři uvedených příkladů notových totiž zajisté neušlo, že i „mistři“ hlasitě a bez ostýchání své „vstupte“ volají, když některá z oněch cestujících melodií na dveře jich studovny zaklepe. A proč by měli oni samotní před nimi zavírat? Zdá se, že staří byli vůbec v ohledu anektačním „in puncto furti“ méně přísnými než my, nýbrž že bez otálení a rozvažování si přivlastnili vše, co bylo k potřebě.

V Bendově „Romeo a Julii“ (1778) najdeme následující passus:

Capullet. Laura.

Ach, mei - ne Toch - ter! ar - mer Va - ter!

Mozart neváhá ani okamžik a nechá devět let po té „Donnu Elviru“ ve svém „Don Juanu“ následovně v téže tonině zpívat:

Ach! wer kann mir ent - decken, wo der Verräther weilt?

Podobné hudební drabečky byly za dřívější doby všude v oběhu!

Mozart použil v ouvertuře (tehdy se ještě nazývala „intrate“) k jedné ze svých hudebně-dra-

matických prací („Bastien und Bastienne“) následující dudláký motiv co „thema pastorální“:

Beethoven v tom musel najít zvláštní zalíbení, neboť z těchto čtyř taktů vyňal základní látku k první větě své „eroiky“. Staří se nad podobnými úkazy nepozastavovali, ba jim ani nevadilo, že Mozart, jenž tolik psal, velmi rád a často se opakoval či jak my nyní říkáme sám sebe okrádal. Nynější pokolení něco podobného při moderním skladateli nikdy nesnese a jakmile tento v ustáleném svém stylu, jenž ovšem často v „manýru“ vyběhá, nějakou frázi opakuje, již jest oheň na střeše. Staří byli tolerantnějšími vůči skladatelům a nikdy nerozebírali s pytevním nožikem látky jich skladeb, nýbrž vždy hleděli více na to, jak, s jakou obratností či mistrností látky základní spracovali k dokonalému krásnému celku.

Sám Mendelssohn praví: „Pakli nám nějaká hudební myšlenka přijde, nemáme se nikdy po tom ptáti, zdali jest originelní čili nic. Co ovšem později při hudebním propracování s těmito myšlenkami začneme a jak s nimi naložíme, jak je

FEUILLETON.

Nejnovější poměry hudební v Paříži.

(Velká opera v sále Ventadourském — Provedení „Don Juana“ tamtéž — Haendlův „Mesiáš“ a Gounodova „Jeanne d'Arc“ — Verdiovo „Requiem“ —)

Konečně jest velká opera ve Ventadouru zřízena. Velké to byly sice zmatky, jež strašný požár byl způsobil, nicméně podařilo se předc spojeným úsilím starou tu půdu pro umělecká představení nově zříditi. Však daleko větší nastal nyní rej při obsazování místa ředitelského; neboť množství spekulativních individuí si mohlo nohy uběhati o novou tu posici, jež zajisté slibuje budoucnost utěšenější, než kdy před tím. Mimo to hraje tu i ctižádost úlohu nemalou: neboť nové jeviště otevřítí jest tolik, jako své jméno spojití s osudy stavby monumentální, novou činnost inaugurovati tolik, co své jméno v dějiny umění domácího zaznamenati. S obsazením místa ředitelského nečiněno žádných dlouhých experimentův; nýbrž jest odevzdáno vše dřívější správě. Chefovi Halancierovi vytýkáno sice s jisté strany, že není dokonalým umělcem; však uznati se musí odevšad, že jest obratným správcem, jenž dovede získáním si umělcův výtečných ústav na výši situace udržeti. Tak získal příbráním Carvalha výtečnou silu regiseurskou; a pí. Carvalho jest miláčkem obecenstva, jež se zajisté o zdar a rozkvět obno-

veného ústavu s pravým ethusiasmem pařížským postará.

Mozartovu „Don Juanu“ dána přednost při slavnostním otevření nového toho divadla. Nával obecenstva byl přčetný a každý se radoval, že opětně setkal se tu na známé půdě se známými osobnostmi uměleckými z dob dřívějších. Jakých jsme tu však zkušeností nabyli, jak pohyboval se ohromný ten mravenčí houf na tak skrovném jevišti? V prvních výstupech, kde hudební to drama rapidně se ku předu řine a mise en scène takřka žádné rozsáhlé prostory nevyžaduje, ušlo to ještě; až později a sice nejdříve ve scéně plesovní vadila skrovnost prostory a tedy její přeplněnost nad míru: tu rozvíjel se před očima diváků pravý chaos, solisté, choristé a ballet tlačili se jeden na druhého, otloukali si nemilosrdně lokte a veškerá cirkulace byla nemožna. Ohromná ta massa na jevišti hrozila každou chvíli spadnouti téměř na orchestr a tanečnice skákaly doslovně jedna na druhé.

V tomto momentu jasně bylo znáti, co vše působí optický klam velké opery, kde vše je vypočteno na velkou vzdálenost a kde mimika, hlas, výraz obličeje jen působí, když vše ostře a silně je markirováno. Zde však, kde celé to množství nebohému diváků takřka po nose tancuje, kde jasně je znáti ku př. p. Gailhardovi co „Leporellovi“ každou namalovanou vrásku na čele a t. d., zde ovšem do-

organicky dále vytvoříme a až k dokonalé umělecké formě je vyvineme — to jest ovšem věci naší vůle, energie a vytrvalosti.“ „Kdybych se býval,“ pravi dále Mendelssohn, „svěsti dal poznámkami jiných, abych se vždy jen po originalitě svých myšlének ptal, věru, že bych býval nemohl nic dalšího vytvořiti!“

Náš věk volá se zápalem: „Jen originalita nás spasi“ a pachtí se za touto nebezpečnou bludičkou v potu tváří tak dlouho, až se stane šroubovaným, dělaným, nezáživně suchopárným a to vše ze samé touhy po tom, že chtěl býti originelním, intresantním.

Často slýcháme otázku: proč v naší době žádné nové národní písně se vynořiti v lidu nechtějí, které by se co do vnitřní ceny a krásy se starými měřiti mohly? Použijeme této příležitosti ku odpovědi. Za dřívějších dob byly vždy nutné ingredience k písním národním zvláště ze skladeb mistrů brány, kteří poskytovali svými pracemi obecenstvu výtečných motivů v hojnosti i jest na bíledni, že poklad národních písní, jež jsme my co odkaz po svých předcích zdědili, v porovnání k jarmarečnímu písničkářství naší doby jest skutečným pokladem. Nyní děje se porod národní písně jinak! Ne již nejlepší ovoce hudebního stromu vybírá si lid náš, nýbrž on sahá nevědomky, slepě, t. j. on již dávno neumí dobré od špatného rozeznati, po tom nejšpatnějším. Bidná triviálnost moderní literatury taneční, Offenbachův kankán a zvučící spro-

stáctví domácích fabrikantův hudebního zboží pro vložky do frašek určeného: to jsou ty nynější „zlaté,“ doly národní písně moderní! Kdo vede lid ku poznání? Malé spiknutí se strany učitelstva národního bylo by již jednou — třeba na zkoušku prozatím — na čase; snad by se zdařilo spojeným silám nakažlivému tomu proudu zanedbaného vkusu přítrž učiniti. Velké obecenstvo, massa, která si nikdy ze svých vlastních názorů úsudek utvořiti neumí, která, ptáme-li se po jejím mínění, dříve než odpoví, do časopisu se musí podívati či u souseda vyzvídati, tato massa dala by se právě pro tuto svou bezmyšlenkovitost opět na pravou cestu zpět přivésti, jen kdyby vůdcové (v nejšířším slova toho smyslu!) se stáli chtěli skutečně kněžími umění a nespokojovali se jako posavad ve své pohodlnosti s tím, že popráno jim plouti zpolehounka s proudem právě panující mody.

Jak dle výrokův uvedených z pravidla a po většině národní písně povstávají, to doufáme, že jsme, — jakkoli zběžně — předc celkem dosti jasně naznačili. Jednotlivé motivy cestují po několik století od místa k místu a spojují se neustále k novým skupinám melodickým. Neustálý jest vývin a nekonečná jest proměna i obnova forem hudebních!

Dle Tapperta V. N.

jem někdy přebíhá z vážného v meze směšnosti. Zde nutno zpěvákům a především ovšem samému regiseuru pilně studovati ekonomii malé prostory, má-li účinek se srovnávati s intencemi uměleckými.

Haendlova „Slavnost Alexandrinská“ i jeho „Mesiáš“ jsou poprvé v této saisoně předvedeny pařížskému obecenstvu. Podnik ten velezáslužný provedl pan Lamoureux, jehož horlivost pro mistry klasické spadá tím více na váhu, poněvadž u předvádění jich skladeb nešetří umělecký ten nadšenec pražádných i těch největších obětí peněžitých.

V divadle „Gaîté“ skončena jsou představení „Jeanne d'Arc“ a pakliže jsme posaváde o této hudbě Gounodově nemluvili, nestalo se to snad proto, že bychom ji nízko cenili. Partitura ona obsahuje zajisté též cosi jiného, než triviálnosti a pouhé otřepané cáry hudební. V prvním okamžiku se nás nepříjemně dotýká obyčejnost motivů a nedostatek i chudoba invence; pakliže však úsilovněji bádáme, mezi řádky čísti neopomineme, pak zdá se nám věru, jakobychom často nalézaly stopy, jež nám jeví časté opírání se o Haendla, s jehož skladbami se autor zajisté za svého pobytu v Londýně častěji stýkal. Snad jest to pouhou osobní illusí; jisto jest však, že Gounodovi podobné čerpání z Haendla slouží jen ku cti; a on sám zajisté nejlépe ví, jaký to nevyčerpatelný fond hudební starý

Haendl skladateli naší doby k využitkování poskytuje.

Obraťme na okamžik zřetel svůj ku smuteční mši od Verdiho. Po celých 14 dní neměla Paříž více rozčilující udalosti, než byla tato. Mezi hudebníky, umělci i světem vznešeným jde o díle tom jeden hlas nejvřelejšího uznání, ano obdivu nadšeného. Vždyť viděli jsme každodenně, jak uprostřed letní, tak zvané „mrtvé“ saisony za jasného dne, při parnu nesnesitelném ohromné množství posluchačstva sál komické opery až na pokraj plnilo, vášnivě se rozčilovalo, po každém čísle v enthušiasm nevídaný propukalo — a jaké posluchačstvo! Ne snad onen banální, hřmotící a nepřírozeně škrobený personal, jež denní listy naše obyčejně „posluchačstvo nejprvnějších produkcí“ titulují, nýbrž společnost vybraná v nejušlechtilejším smyslu, jež se nyní jen v nejvzácnějších okamžicích ukazuje a jejíž pouhá přítomnost již představení celému vyššího posvěcení propůjčuje. Ukaz takový osvěžuje zajisté srdce a budí v nás — uprostřed nynější mizerie nízkého hudlaření — jaksi novou důvěru v lepší budoucnost; neboť tím se takřka životní balsám ve vyschlé žily umění našeho vlévá.

Slyšeli jsme mši Verdiovu tak často, kolikráte byla dávána a studium, jakož i reflexe pilná o ní zvýšily jen dojem, jež na nás již prvním dnem učinila. Vedle hlubokého pojmání předmětu vyvo-

Smetanova „Prodaná nevěsta.“

(Komická opera ve 3 jedn.; vlastnictví „Matice hudební“ v Praze.)

Dle výtahu klavírního posuzuje

dr. hrabě F. P. Laurencin.

(Pokračování.)

V následující scéně (6.) setká se Mařenka opět s Jeníkem, jenž láskyplnými slovy táže se ji: „Mařenko má, ty hvězdo mého žití! o mluv, jak stojí naše věci a čeho se nadíti?“ Orkestrální introdukce k tomuto číslu (E, Allo, es-dur) a Jeníkův recitativ jsou místa rázu zcela všedního, srovnáme-li je s pěkným recitativem Mařenčiným: „Jdiž pak!“, kde zvláště mezihra orkestrální (str. 153., syst. 4., takt 1—5.) rozhořčení oklamané milenky trefně naznačuje. I následující recitativo Mařenky (bez průvodu orkestrálního) enharmonicky upředené („Kterak jsi snížil sebe sám“) a interludium orchestru podobně, jako předešlé, plno jest bolu a vášně; Mařenka čím dál tím více dotírá na Jeníka zrádce; a všemi těmito výlevy srdce sklamaného vinou se co „zlatá nit“ proměny enharmonické, jichž Smetana tak trefně v „Prodané nevěstě“ dovedl užiti, že mu to neposlední pojišťuje místo mezi tvůrci moderních dramátů hudebních. Upozornujeme v této věci pouze na str. 154., systém 2., takt 5. a 6. I Jeníkovy pokusy, ospravedlniti se před Mařenkou, jež mu ale k slovu přijíti nedá, halí se v zvuky enharmonicky vedené (strana 154., syst. 2—3.), kteréžto melisma doprovází zvětšená

⁶ harmonie nad *des*, v c-dur modulující a uvedená harmonií *gis—h—f—as*. A podobný živel proudí i odpovědí rozčilené Mařenky („Já nechci žádných výkladů“) a následujícím interludiem orchestru.

Jeník odpovídá: „Nuž tedy, ano, ano, ano!“ a tuto ironicky „truchlivou“ odpověď skladatel, zvláště pokud se týče ostrého a těsného rytmu jejího, velmi trefně illustroval. Následující „Lento sostenuto“ jest duchaplně vyvoleným symbolem bolu a rozhořčení Mařenčina, v němž se ale přec zbytek bývalé vroucí lásky k Jeníkovi obráží. Neméně charakteristickým v ohledu tom jest i ono *f—des* (str. 155., syst. 1., takt 2.). Jeník snaží se ukonejšiti Mařenku (*con grande espressione*) slovy: „Jen dovol mi, bych zulíbal tvé krásné, drahé líce!“, kteréž místo jest jaksí nucené; naproti tomu Mařenčina slova, jimiž lásku Jeníkovi vypovídá, („Naši lásky už konec je, a já — si vezmu Vaška“) velmi zdařilým a šťastně voleným rouchem hudebním jsou oděna. Vyjádření toto nutí Jeníka k smichu (str. 155., syst. 3—4.), což ale Smetana hudbou tak charakterisoval, že zdá se smích tento — jak přirozeno — býti vynuceným; neboť Jeníka, ač snaží se, aby vypadal jako člověk, jemuž jsou slova Mařenčina při nejmenším lhostejnými, ne-li směšnými, přec nemile se dotkne kategorické ono vyjádření „bývalé“ jeho milenky.

Takový výsměch ale ještě nemileji se Mařenky dotkne; i odpovídá Jeníkovi frází poněkud prachem zastaralých oper páchnoucí: „Tak, ty se ještě vysměješ?“ A tak stýkají se na místě tomto protivy

leného, bohatství a rozmanitosti myšlének i forem, síly i svěží barvy zvukových účinků poznáváme na každé stránce ducha i ruku mistra, či lépe řečeno, moderního mistra. Onen zanedbaný šlendriánský autor „Troubadoura“, „Ernaniho“ atd., jenž vzdor tomu předc v obecenstvu širém velké triumfy slavil, uprostřed své dráhy blátem jsa pohazován, měl to zajisté jen za krásný sen, že s tím hudebním a dramatickým temperamentem, jímž nebe jej obdařilo, dojde jednou až tak daleko, že bude mluvití řečí Beethovena, Mendelssohna, Šumana (!). A sen tento se nezlomnou vůlí a železnou pilností, které se nemůžeme dosti vynadiviti, v nejslavnější míře uskutečnil. Opravdu, opět nové práci, novým namáhavým studiím se podrobiti, po dvacetiletých skvělých výsledcích, jež slávu i štěstí mu přinesly, na úplnou přeměnu svého dosavadního stylu se odvážití, uprostřed vavřínů divadelních se mužně vzpřimiti a zvolati: „Ne, to není to pravé, začneme znova!“ — přiznejme se, že tento velký čin jakousi bezděčnou úctou nás naplniti musí a že obdivujeme se mistrovskému dílu tomu, současně skláníme se před mužným a odhodlaným charakterem umělce, jenž je vytvořil, tím více, poněvadž Verdi při podniknutí tomto odvážnou a povážlivou hru si zahrál a na konec všeho velmi snadno přijíti mohl tam, kde by na místo jisté kořisti jen pouhý stín v rukou svých byl podržel. Vždyť se jednalo o to, dosa-

vádnímu stylu odríci, pomocí jehož se mu zdařily skladby jako „Traviata“, „Maškarní ples“ a „Rigoletto!“

Mohl s jistotou věděti, kam jej ty nové pokusy povedou, jimž se podrobil? „Don Carlos“ jej nám ukázal na rozhodném bodu krize, řekněme zkrátka na bodu rozednívání. Obecenstvu nebylo jasno to, co tu slyšelo: ono se vidělo především přečpaným tím symfonickým aparátem sklamáno; ano i scéna s inkvisitorem, jakkoli vyznamenává se neobyčejnou silou tragického výrazu, nikým nehnula. Byly to pokusy, byla to předchozí doba prudkého kvasu.

Onen Verdi, jenž se jevil co takový v „Rigolettu“ i „Ernanim“, svlékl tu se sebe starého člověka a nový Verdi sotva se tu ukázal s polovice. Inspirace si jaksí sama nedůvěřovala, ruka, jež dosaváde veslem vládla, zdála se v ostýchavosti prozřetelné skaliskům nebezpečným se vyhýbat, než aby se odvážila s plnou silou rozvolněných plachet na širé moře nových ideí, jež mu zdálí kynuly, vyplouti. Až později v „Aidě“ se metamorfosa tato k dokonalému stupni rozvinula a konečně nyní ve mši smuteční jeví se nám mistr ten ve všestranném opanování nově vydobyté půdy, když byl proniknul šťastně kalnými proudy Styxu ku říši vyvolených, dokonalých.

(Dle Lagenevais-a V.)

vynuceného pathosu a ironie (Jeník) s pravým pathosem a rozhořčením z nehlubšího vnitra uraženého srdce šlechetného a citlivého (Mařenka) vycházejícím.

Mistr Smetana v nepatrném tomto obrázku podal vzor pravé komiky a tím i důkaz, že mezi mnohými „povolanými vyvoleným“ jest na poli komické opery moderní.

Opět doléhá Jeník na Mařenku, aby dala si vyložití celé to nedorozumění. Než Mařenka nechce o ničem slyšeti. Teprvé teď umíní si Jeník, že důrazněji se bude hájiti proti mylnému podezření Mařenčinu; a již předehra orchestrální k místu tomuto úmysl Jeníkův velmi trefně naznačuje. (Str. 156., syst. 2., takt 1—4.) Mařenka ale, jejíž hněv ostrím svým proti Jeníkovi se byl obrátil, odpovídá mu melodií a rythmem ostřejším; i nebudeme širěji celé to místo rozebírat, ponecháme to laskavému čtenáři, aby svěží celkový ráz a charakteristicky pikantní jednotlivosti tohoto čísla (str. 156., syst. 2., až str. 159., systém poslední) sám sledoval. —

Osmá scéna přivádí k Mařence a Jeníkovi chytráka Kecala. Jeník konejší Mařenku slovy: „Utiš se, dívko“ oděnými hudebním rouchem barvy poněkud pastorální, široké (c-dur, 3/4, moderato assai), kteréžto místo netřeba širěji rozebírat, podotýkáme jen, kterak ladně pojí se ku zpěvu průvod orchestru a kterak obé velmi trefně charakterisuje prosbu a chlácholení Jeníkovo. S těmito sentimentálními výlevy lásky v příkrém odporu stojí slova Kecalova: „Já neslyšel jsem moudřejších a všemu přisvědčuji“ (str. 161., syst. 2., takt 2.), jež úvodem jsou jaksi k tercetu jeho s Mařenkou a Jeníkem, vedenému ve formě volně kontrapunktické a vyznačující se svěžím vedením hlasů. (Str. 161., syst. 4. až str. 163., syst. poslední.) Po odchodu Kecala, jenž jde zavolat rodiče a svědky, táže se Jeník Mařenky: „Což ještě nepochopuješ?“ a Mařenka rozhořčeně mu odpovídá: „Jdi! co tu ještě chceš?“ Smetana nechal obě místa bez průvodu orchestrálního; chtěl tím docílit, aby, pokud možná, nejostřeji vystoupila po předcházejícím trojzpěvu, čímž opět dokázal, kterak na rozdíl od mnohých nynějších skladatelů komických „oper“ ceny velmi pochybné každé i sebe nepatrnější místo komponuje s jemným vkusem pravého dramatika.

(Dokončení.)

Z ciziny a Rakouska.

** Z *Lugana*. Pan Karel Kučera, bývalý sbormistr kr. zemského divadla v Praze, zaslal nám z nynějšího svého působiště zajímavý list, jež neváháme čtenářstvu svému v úplném znění sdělit: „Bude Vás a čtenáře ctěného listu Vašeho snad zajímati, sdělím-li Vám, jak my čeští hudebníci zde v daleké cizině jsme činnými. Jak známo, jsme engažováni co pěvci u ruského velmože, barona Dervies-e, který pravidelně sídlí v čas letní ve Švýcarsku v městě Luganě, v zimě pak v Nizze ve Francii. Jest nesmírným bohačem, při tom velkým přítelem hudby

a sám výkonným hudebníkem i vydržuje si mimo pěvecký sbor též stálý velký orchestr — přes 40 osob (vesměs dovedných to hudebníků) čítající. — Brzy po našem příjezdu (dne 18. července) zpívali jsme několikráte v privátním kruhu v zámku našeho barona i získali jsme si přednesením několika sborů, zvláště českých, všeobecného uznání a hlučné pochvaly. Důležitější a čestnější výkon však provedli jsme později při slavnosti svěcení nově zbudovaného zámku a nádherné zdejší ruské kaple. V tentýž čas odbývána též v Praze slavnost svěcení ruského chrámu s těmitéž obrady jako zde, a proto obmezím se u vypravování jen na to nejdůležitější, pokud se týče nás a zpěvu našeho, předpokládaje, že ostatní podrobnosti dostatečně známy jsou. Slavnost zahájena dne 17. srpna večer nešporami; druhý den na to počalo o 10. hod. dop. svěcení zámku, kaple, všech rouch, nádob atd., na to zpívána velká mše, jež ukončena mohutným sborem „Mnogaja ljeta“ a slavnostním chvalozpěvem. Mnoho cizích kněží ruských, k té slavnosti zvláště sezvaných, vykonávali církevní obrady vedením arcikněze Vasiljeva z Petrohradu. Mimo to přítomno bylo mnoho vzácných a vznešených hostů z Paříže, Nizzy a Florencie. Veškeré církevní zpěvy provedli jsme v každém ohledu bezúhonně; všickni přítomni, zejména kněži, vyjádřili se pochvalně o našem zpěvu; sám arcikněz Vasiljev děkoval nám srdečně za výborné provedení a vyjádřil se zároveň, „že zpíváme za ten krátký čas (3 neděl) co do textu tak zřetelně jako rození Rusové — co do přednesu jako praví umělci.“ Při slavnostním banketu, ku kterémuž jsme též pozváni byli, pronesl tentýž arcikněz vřelý připitek nám „českým umělcům.“ K večeru po hostině uspořádán velký koncert, při kterémž mimo kapely také my a sice k všeobecnému přání všech přítomných jsme účinkovali. Tu teprvé vydobyli jsme si nových vavřínů. Po každém sboru následovala hlučná a bouřlivá pochvala. Nejvíce líbily se sbory: staroslovenská „Bože můj, otče můj“ a srbský sbor Davorina Jenka „Nek dušman vidi.“ Můžeme býti s výsledkem tím spokojeni. Ukázali jsme v daleké cizině, že dovedou čeští zpěváci zazpívat i že nezadají ničeho dobré hudební pověsti českého národa. Dne 19. na to byla mše smuteční za zemřelé příbuzné baronovy. Od toho času pak odbývají se pravidelně služby boží každou sobotu, neděli a svátek. — Příští měsíc jedeme do Nizzy, kde nastane čilejší život. Na cestě zastavíme se nejspíše v Miláně, kde má býti uspořádán velkolepý instrumentální a vokální koncert. Život zde v Luganě jest na hudební požitky jinak velmi chudý. Každou sobotu večer hraje civilní kapela městská (vesměs diletanti dovední) na náměstí serenadu; mimo to hraje 12 dobře sehraných hudebníků každý večer v zahradě „Hotel du Parc.“ To je vše, co zde máme pro ukojení hudebních našich potřeb duševních. Divadlo zdejší — jehož zařízení a zevnější úprava jest velmi slušná — jest po celou letní dobu uzavřeno. Teprv na zimu přibude sem nějaká vlašská divadelní společnost, kteráž má na

repertoiru též několik oper a operet. Prozatím mají občané a občanky Lugaňští za tento nedostatek uměleckých požitků v divadle — náhradu v církevní hudbě v zdejších chrámech. Ustrnuli byste nad tím, co všecko tam slyšeti musíte. Věděl jsem sice dobře, na jakém stupni církevní hudba ve Vlaších stojí, nikdy bych však byl neuvěřil, že tak hluboce klesla, kdybych se byl sám o tom nepřesvědčil. Byl jsem nedávno přítomen mši sv. v hlavním katedrálním chrámu (v sídle to kapitoly). Kostel přeplněn byl obecenstvem; po několikátém zvonění vystoupilo velké množství kněžstva a seminaristů k oltáři, varhaník spustil plným strojem předehru — bylo to finale z „Don Sebastiana“! Na kůru stojí pěvecký sbor, totiž čtyři mužové pokročilého stáří, jichž kariéra pěvecká již dávno uplynula, neb ani jednomu z nich nezůstavila příroda kousek zdravého hlasu. „Kyrie“ započalo. V levé ruce noty a s pravou si takt dávajíce, řvali nešťastníci ti o přítrž nějakou veselou skladbu v rychlém tempu. Zákony harmonie nedělaly jim velkých starostí, zpívali v unisonu, v terciích a sekstách, a jen někdy zabručel jeden z nich jakoby jen žertem nějakou basovou notu. Chvillemi přestali všickni a ponechali varhaníku příležitost se vyznamenati. Po krátké mezihře na varhany, (tohotéž „zbožného“ genu) — bouřlivé „Gloria“ — prestissimo, podobné známému „Feuerwehr-Gallop“. Místo „Graduale“ „Offertorium“ hrál varhaník opět solo a sice celou scénu z „Trovatore“ (recitativy nevyjímaje)! Po podzdvihování opět solo na varhany: dlouhé recitativo, na to pak arie. Tato arie musela býti obecenstvu známá, neb sotva že začal, nemohli se někteří z pobožných déle zdržeti a známým lahodným zvukům oddolati i — zpívali nápěv nahlas sebou. Nemohl jsem však rozeznati, zpívají-li s původním tekstem operním, neb nějakým nově podloženým církevním. Největší však gaudium připravil nám varhaník následující produkcí. Použív rejstříku „fagottového“ (?), hrál recitativ, střídaje s jiným jemným rejstříkem a la „Viola di gamba“. Tak několikráte odpovídaly sobě oba dva hlasy, až konečně pospolu kráčely v líbezném duetu. Patrně nápodobil zde varhaník dva lidské hlasy, barytona a primadonu, reprezentanty obou partií v opeře. Akordické doprovázení v levé ruce hrál ustavičně „staccato“ aneb „arpeggio“, s pravou rukou samou koloraturu, jedna pasáže stíhala druhou, diatonické a chromatické škály, ba i trylek přivedl několikráte k platnosti. Při tom nezapomněl využítkovati všech možných efektů a kombinací rejstříků, ba někdy zdálo se, že hraje na kůru celá turecká banda i s bubnem. Věru žasnouti musí člověk a diviti se tomu, že něco podobného jest možné v katolické církvi naší! Zhnusiti se musí každému křesťanu vůbec bohoslužba tak znemravňelá. Tak hluboko klesla hudba chrámová v zemi požehnané na mistry tak veliké, jako: Palestrina, Stradella, Pergolese, Leo, Lotti atd. Přál bych všem zatemnělcům, kteří neuznávají nutnost reformy církevní hudby

u nás v Čechách, aby zdejší znemravňelost a vandalismus poznali a pak šli a naslouchali velebným zvukům gregoriánského zpěvu a nesmrtelným skladbám starých klasikův (jak je provádějí v Řezně a na jiných místech více), zajisté by pak nekladli reformě spásonosné žádných překážek v cestu, a nechovali by se pasivně k dílu tomu, nýbrž činně a úsilovně by pracovali a všemožně se o to zasadili, by i u nás jsme se dopracovali k oné pravé dokonalosti a přísnosti církevního slohu.

** *Verdi-ho* nová opera „Julius Cesar“ bude prý v průběhu této sezony v Paříži i v několika vlašských divadlech provedena.

** *Vzpomínky na Beethovena, Goetheho a Mendelssohna* od Jindr. v. Meistera, jenž v přátelských žil poměrech s jmenovanými slavnými mistry, zve se nová brožura, jež v nejbližší přístích dnech bude uveřejněna. Spis ten vyjde v Londýně v řeči anglické.

V *Mnichově* byla dne 25. srpna na den jmenin i narozenin krále bavorského Glukova „Ífigenie v Tauridě“ provozována.

** *Edm. Krečmerova* nová opera „Die Folkunger“ byla před několika dny již po osmé v drážďanském dvorním divadle dávana. Nával obecenstva byl stejně velký, jako při dřívějších představeních, úspěch byl možná-li ještě skvělejší, jak se dočítáme v lipském „týdenníku hudebním.“

** *Richard Wuerst*, redaktor berlinského časopisu hudebního, dokončil novou komickou operu, jejíž text dle vlašského od Ernsta Wicherta jest zpracován, a jenž se vyznamenává přeslaďounkým titulem čínským: „A—ing—fo—hi.“

** *Alex. Erkel*, syn známého uherského skladatele Františka Erkla, dokončil dle „Föv. Lap.“ novou operu. Dílo to, k němuž si skladatel libreto napsal sám, jest v uherském stylu provedeno, a bude poprvé v Aradu provozováno.

** *Slečna Mary Krebsová* vrátila se ze svých výnosných uměleckých cest po Anglicku do Drážďan; však odebere se v lednu opět do Londýna, kdež přijala engagement pro „Monday popular Concert.“

** *Jindřich Věňavský* koncertoval s úspěchem skvělým v Londýně.

** V *Berlínské* královské opeře budou vedle Taubertovy nové skladby dramatické „Viola“ ještě následující opery v scénu uvedeny a sice: „Makabejští“ od Rubinštejna a „Král to řekl“ od Delibesa.

** *Tenorista Nachbauer* jest v těchto dnech na speciální požádání samého krále opětně při mnichovské dvorní opeře engažován, čímž mu ovšem zrušení kontraktu jest prominuto.

Kronika zpěváckých spolků a hudebních jednot.

** *Zpěvácký spolek „Lubor“* v Novém Bydžově uspořádá svým přispívajícím členům v neděli dne 20. t. m. v sále městské radnice hudební a pěveckou

akademii s tímto zajímavým programem: 1. „Návrat plavců“ od Bazina, pro smíšený sbor upravil K. Bendl (poprvé). 2. Fantasie na harmonium od Františka Záhorského. 3. „Život v háji“, mužský sbor E. Měchury (poprvé). 4. Uherská Rhapsodie čís. 14. pro piano od Fr. Liszta. 5. „Nevěsta předoucí“ pro ženské hlasy s průvodem piana od Pauknera. 6. Scena a píseň na večernici z opery Tanhäuser, pro piano a harmonium od R. Wagnera. 7. „Kalina“ sbor Em. Vašáka, pro smíšený sbor upravil K. Bendl (poprvé). 8. „Poselství“ pro tenor a bariton s průvodem piana, složil Frant. Záhorský. 9. Sonata E. Beethovena pro dvoje housle, violu a harmonium upravil Frant. Záhorský. 10. „Zapějme písně veselé“, mužský sbor s průvodem piana od A. Tovačovského (poprvé).

Zprávy z Prahy a z venkova.

* Od p. kapelníka A. d. Čecha dostalo se nám v příčině posledního slavnostního představení vysvětlení v ten způsob, že byly k provedení navrženy tyto zpěvohry: na prvním místě „Lejla“, dále „Dvě vdovy“, „Zakletý princ“ a „Svatojanské proudy“; dále „Robert ďábel“, „Faust“, „Dom Sebastian“, „Lazebník Sevillský“ a „Veselé ženy Vindsorské“, z nichžto ve Vídni padla volba na Nicolajovu posléze jmenovanou zpěvohru, což bylo telegrafickou cestou do Prahy oznámeno a ředitelství českého divadla skrze intendanci sděleno, čímž doplňujeme dotýčnou zprávu, v předešlém čísle obsaženou.

* Pan *Jindřich Pech* vrátil se opět do Prahy z letního pobytu svého na venkově, což sloužíž na vědomí všem, kteří hledají svědomitého a své věci dokonale znalého učitele zpěvu.

* Při pražském chrámu nejsv. Trojice v Podskalí přijmou se dva vokalisté a sice sopranista a altista. Přihlášení se děje v č. p. 423-II. (v II. poschodí ve Vyšehradské třídě).

* *Antonín Dvořák*, jehožto nová zpěvohra „Král a uhří“ již brzo se počne připravovati k provozování, dokončil právě rapsodii pro velký orchestr, která, jako veškeré práce velenadaného tohoto skladatele, opět vyniká unášejícím vzletem i neobyčejnou silou výrazu. Velmi šťastně podařilo se skladateli uhoditi zejména v střední větě na národní ton slovanský. — Nyní hodlá přistoupiti k většímu cyklu slovanských rapsodií pro velký orchestr v tom způsobu as, jakým proslavil F. Liszt svými rapsodiemi národní písně uherské. Myšlenka to zajisté velmi šťastná i můžeme se všim právem od skladatele tak bohatě nadaného nadíti v novém tomto oboru jeho plodivosti darů nejkrásnějších.

* *Pamětní deska* zasazena bude na náhrobek záhy zesnulé výtečné pěvkyně Lelly Ricciovy, kteráž před třemi lety v Praze skonala. Deska tato jest vystavena ve výstavní skříni Otty Sandtnera u Šlikova paláce a vyznamenává se elegantní prací litokaustickou. Nad nápisem jest ve zvláštním medailonu zasazená podobizna zesnulé dívky.

* *Z Počátek.* Paní Joz. Brdlikova, známá příznivkyně hudebního umění a šlechtná podporovatelka každého hudebního podniku zdejšího, těžce onemocněla, což zde budí všeobecnou soustrast a zajisté i v širších kruzích vlasteneckých bolestně pocítěno bude.

S m ě s.

Myšlenky o hudbě.

Výroky slovných skladatelů a spisovatelů o hudbě,

sebrala La Mara.

Živlové hudby.

Tvary hudební, věta.

(Pokračování.)

Hudba mění jako umění stavitelské slohy své, jeden tvar zatlačuje druhý tou měrou, jako společnost lidská mění svůj ideál, duševní svoji hodnotu, v jiných poměrech jinou potřebu cítí, s kterýmiž musí umění býti v souhlasu, v harmoii.

Fr. Liszt: *Hudba v 19. stol.*

Neue Zeitschrift f. M. Sv. 42, č. 21.

Kdyby nebylo formy, nebylo by ovšem výtvoří uměleckých; zajisté by však také nebylo kritiků, a to vědí tito tak zřejmě, že ze strachu o sebe volají po formě, kteřto lehkovážný umělec, jehož by konečně bez formy také nebylo, při tvoření svém zhola se o ní nestará. Jak to lze vysvětliti? Bezpochyby, že umělec, aniž si je toho vědom, neustále sám nové tvary tvoří, kdežto onino žádné a vůbec ničeho netvoří.

Rich. Wagner:

o symfonických básních Fr. Liszta.

Mnohá skladba vypadá zcela slušně a zní přece špatně. Nejsou-li všechny jednotlivosti jakož i celek proniknuty oduševněným životem, tož dojmouti může dokonalé ustrojení formy spíše nepříjemně než lahodně. V čem spočívá jádro tohoto života oduševněného, to spadá v obor oněch tajuplných otázek, které, jako všechny poslední důvody vůbec, unikají rozumu lidskému — podobné lze jen cítiti, nikdy pojmouti.

Rob. Franz:

otevř. list Ed. Hanslíkovi.

Nutno, aby umělec při nejsložitějších výtvořech a zrovna tam, kde projevuje nejtajnější své city, měl na mysli formu jednoduchou, aby myšlenka nabyla jasnosti a srozumitelnosti. Forma musí býti jednoduchá, třeba by byla myšlenka sebe hlubší.

Stephen Heller: *Signale* 1859.

(Pokračování.)

Listárna redakce.

P. B. Zařídili jsme dle Vašeho přání.

P. K. K. Upotřebíme příště. Zajímalo nás velice.

V komisi firmy:

Em. Starý a spol. v Praze

právě tiskem vydány jsou:

„Tři písně pro domácnost.“

- I. „Drátenická“, pro tenor
II. „Na Helenku“, pro bas
III. „U kolébky“, pro alt

Cena 60 kr. r. č.

s průvodem piana, složil

Karel Záhorský.

Tamtéž dostati lze:

Nápěvy písní národních v Čechách.

Sbírka K. Jaromíra Erbena, s průvodem piana
opatřil

J. P. Martinovský.

Svazek V. (Obsahuje 100 písní.) — Cena: 3 zl. r. č.

Právě vyšla tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze:

X. MISSA SOLENNIS

(do B)

poslední mše

od

V. E. HORÁKA,

věnovaná veledůstojnému pánu, panu

P. MAT. HEINRICHovi,

faráři hlavního chrámu Panny Marie před Týnem.

Cena 6 zl. r. č. (hlasy i part.)

Pro pp. předplatitele „Dalibora“ 20% sračky.

Kněhtiskárna

DR. J. B. PICHL A SPOL.

v Praze, Poříč, Zlatnická ulice číslo 13

nabízí své služby sl. zpěvákům a jiným spolkům a pp. nakladatelům hudebnin, upozorňujíc na svůj levný a čistý

tisk not,

jenž se vyrovná výrobkům nejhlavnějších cizích firem.

Otevření pěveckého ústavu pro dívky

Marie Kovandovy,

zkušené učitelky zpěvu.

V ústavu tomto bude se řádně a způsobem osvědčeným vyučovati zpěvu od základních počátků až do vyššího vzdělání v pěveckém umění.

Přihlásiti račtež se začátečnice i ty, které ve zpěvu již byly pokročily a do třídy vyšší přijmuty býti si přejí, v místnostech ústavu v pasířské ulici č. 5. v I. poschodí vždy od 9 do 12 hodin dopoledne.

Honorář mírný.

Nejnovější hudebniny.

Tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze 147-I.

právě vyšly:

Sbírký původních českých zpěvu sešit 22.

obsahující: „Nevěsta předoucí“, „Dennice“ pro dva ženské hlasy s průvodem piana, složil J. Paukner. Cena 1 zl. r. č. Jednotlivé hlasy 10 kr. r. č. — „První státní“, čtverylka, složil Ant. Valenta-Mělnický. Cena 60 kr. r. č.

„HLAHO!“, sbírka čtvero zpěvů pro mužské hlasy:

- Sešit 51. **Kmotr bumbal**, složil V. E. Horák.
Život v háji, složil E. L. Měchura.
Part. a hlasy 70 kr.
„ 52. **Česká muzika**, žertovný sbor, složil Jos. Lev.
Cílým krokem, složil E. L. Měchura.
Part. a hlasy 70 kr.

Sbírka čtvero zpěvů pro smíšené hlasy:

- Sešit 25. **Brouk a růže** dle V. H. Veita, } upravil
Na Moravu dle Javůrka, } K. Bendl.
Kalina dle E. Vašáka, }
Part. a hlasy 80 kr.
„ 26. **Píseň při draní** dle V. E. Horáka, } upravil
Staza čarodějnice „ } K. Bendl.
Part. a hlasy 80 kr.
„ 27. **Žnecká**, složil J. Nešvera.
Kdyby ten slaviček, složil J. Nešvera.
Píseň z lidu dle Mendelssohna, upravil K. Bendl.
Part. a hlasy 80 kr.
„ 28. **Zpěv slavnostní**, složil K. Bendl.
Lásky sen, složil A. Valenta. Part. a hlasy 80 kr.
„ 29. **Jen do skoku** (polka), složil Al. Strel.
Poupě a polibení. Part. a hlasy 80 kr.
„ 30. **Píseň na cestu**, dle Veita, } upravil
Stará píseň, „ } K. Bendl.
Part. a hlasy 80 kr.

Tovačovský A. B. „**Zapějme písně veselé**“ pro mužské hlasy s průvodem piana. Cena 80 kr.

Pp. odběratelé „Dalibora“ obdrží 20 proc. sračky z veškerých našim nákladem vydaných hudebnin.